

La lluita cap a una altra realitat

«Cap a una altra realitat» és una exposició que ens remet als anys seixanta i centra la seva atenció en el context de l'Estampa Popular, un fenomen artístic nascut amb l'objectiu de combatre el franquisme i transformar la realitat social i política que estava vivint Catalunya en aquells moments. Museu d'Art de Girona.

El moviment de l'Estampa Popular entenia l'art com una eina bàsica per establir un sòlid lligam amb la realitat social i, a partir de la imatge, transmetre a les masses que una altra realitat també podia ser possible. Estampa Popular va néixer l'any 1965 i estigué activa fins al 1967. Al llarg d'aquests dos anys, molts creadors plàstics s'uniren a la iniciativa i van participar en mostres a Barcelona, Girona, Vic i Tortosa. L'exposició «Cap a una altra realitat» ha aplegat moltes de les obres d'aquests artistes: en són alguns Daniel Argimon, Arranz Bravo, Guinovart, Hernández Pijuan, Ràfols Casamada, Subirachs, i sobretot, a Girona, Josep Álvarez Niebla, Bosch Martí, Narcís Comadira, Domènec Fita, Lluís Güell, Enric Marquès, Torres Monsó i Carles Vivó.

La característica bàsica de l'exposició és la seva versatilitat, en el sentit que cada espectador participa de l'«altra realitat» des d'un punt de vista molt personal

que el connecta directament amb l'artista. Cada representació plàstica esdevé un estímul per al visitant que fa que, a mesura que aquest avança en l'exposició (i ajudat per elements complementaris, com la música de Raimon o els fotogrames d'una acció pictòrica de Joan Miró), acabi plenament

immers en l'ambient de la postguerra.

Llenguatge realista-objectual. Durant els anys cinquanta i seixanta, Catalunya es trobava immersa en una gran agitació cultural, i els artistes de nova fornada apostaven per un art que partia d'uns postulats plenament contemporanis i que incidia de ple

Els amics d'en Coromina

Fins a mitjan gener hi haurà exposat un retrat de Miquel de Palol a la seu de la Fundació «la Caixa». El va pintar Joan Baptista Coromina i forma part de l'exposició «Girona. Crònica dels 30. Oci, esport i cultura», que es va inaugurar a mitjan setembre. Martí Ayats publica una crònica d'aquesta exposició en aquest mateix número. Si jo ara en parlo és perquè és molt difícil poder veure exposat algun quadre de Coromina. També és difícil trobar gent que en sàpiga gaires coses. Pere Lloberas en parla a *La Bisbal, anys enrere, 1900-1939*. Fill d'un professor de dibuix establert a la Bisbal, professor ell mateix, gran dibuixant, poeta ocasional i, sobretot, pintor, Coromina va passar entre els 16 i 17 anys una primera etapa a Mallorca amb uns familiars. Va pintar molt. Ningú no en sap gaire res. Poc més tard, va conèixer Rafael Masó, amb qui va treballar i que va influir-lo decisivament. Coromina va ser un més dels que anaven a la penya del Cafè Vila de Girona. Miquel de Palol el recorda a *Girona i jo*. En aquells anys, Coromina va retratar Rafael Masó, Carles Rahola i Xavier Monsalvatge, a més de Palol. No em sembla que aquests retrats s'hagin exposat mai junts. Ara hauria estat un bon moment per fer-ho. Més tard encara, a principi del 1913, Coromina dirigí l'Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. Es va relacionar amb Tomàs Gallart, Josep Bofill Gori, Enric Frígola, Lluís Medir i Josep Pla, el qual, com és sabut, en parla a *El quadern gris*. Coromina morí el 19 d'octubre de 1919. Pla, però no ho esmenta: d'aquell dia, parla de la meteorologia de Barcelona i dels universitaris. Em sembla que si no en diu res és perquè *El quadern gris* és sobretot un retrat de l'artista en la seva joventut i perquè no és història, sinó literatura. Qui sí que va parlar-ne va ser Bonaventura Casadevall a *In Memoriam. Record d'en Joan B. Coromina en el primer aniversari de la seva mort*, un opuscle imprès a la Bisbal i costejat per Casadevall mateix i per Eugeni Gispert, Eusebi Tarrés, Rossend Vigo, Salvi Balmanya i Josep Albert, que s'hi presenten com uns «ferents amics d'en Joan B. Coromina». Llegeixo en aquest opuscle que Coromina era un home petit de talla, prim de cos, que caminava de pressa i a grans gambades. «Franciscà sense hàbit, al revés de molts ordenats», de jove, Coromina conversava moltes hores seguides amb Casadevall, mentre caminaven per tot «el Petit Empordà». A Coromina li agradava anar sobretot al puig del Socós, prop de Canapost, on encara avui hi ha les ruïnes de la Mare de Déu del Socors, una ermita. La meua àvia explicava que l'últim ermità d'aquest lloc havia mort sobtadament als afores de l'ermita i dies després, quan el van trobar, els corbs se li havien menjat els ulls. No sé si Coromina o Casadevall ho sabien. Acompanyat dels seus amics, Coromina parlava de Ruskin, de Shakespeare, de Lull i d'Unamuno, recitava el *Romancer* castellà, s'entusiasmava pel Càntic dels Càntics i pel Llibre de Job. Molts anys més tard, durant els seixanta, Madeleine Caroll, la senyora de Treumal, va voler establir-se en aquest mateix lloc per tal de fugir del que considerava que era una Costa Brava massa urbanitzada. El bisbat, però, va impedir que toqués l'ermita i Caroll va acabar desistint i marxant a Andalusia. Avui, el Socós deu ser encara quasi tal com el veia Coromina. Més abandonat i brut. «Entre aquells xiprers i aquelles ginesteres».

Xavier Cortadellas

en la societat. De fet, aquest era el seu comú denominador: la plàstica com a significació social. Ara bé, no totes les manifestacions artístiques responien a uns mateixos ideals, sinó que l'art nou es balancejava enmig d'una dualitat: l'abstracció (entenenent l'obra d'art com a símbol i l'expressió, un sentiment abstracte) i el realisme (ja fos social o objectual), arribant a convertir l'objecte quotidià en manifestació plàstica.

D'aquesta manera, el realisme dur i directe propi de l'Estampa Popular va aparèixer com una reacció a les tendències abstractes/informals de Catalunya. Els artistes partidaris d'aquest realisme sense fissures utilitzaven materials assequibles, coneguts, i tècniques barates i populars com el

gravat, sobretot en la tècnica del linòleum. Aquesta és la que domina en la majoria d'obres que donen cos a l'exposició.

Malgrat que l'Estampa Popular esdevé el fil discursiu de l'exposició, val a dir que aquesta està ideada de tal manera que l'espectador pot anar molt més enllà i buscar, enmig de les obres de tots aquests artistes, el context en què van viure, la seva personalitat i la raó fonamental del fet de crear.

Sigui com sigui, a «Cap a una altra realitat» art, història i sentiment humà s'exposen a l'uníson, i ens ajuden a conèixer i entendre el context cultural i polític d'un passat no tan llunyà, que de ben segur ha ajudat a construir el present que ens toca viure.

Ibet Vila i Tràfach

«Merci, Jules», bienvenu, Verne!

El centenari de la mort de l'escriptor Jules Verne serveix d'excusa a tres museus de les comarques gironines per homenatjar aquesta gran figura de la divulgació científica i autor iniciàtic amb l'exposició col·lectiva «Merci, Jules». Són el Museu del Joguet de Catalunya de Figueres, el Museu de la Pesca de Palamós i el Museu del Cinema de Girona.

És molt rar el jove de generacions anteriors a l'actual, ara ja no sé què dir-vos, que no ha crescut i ha somiat amb l'imaginari plantejat per Jules Verne (1828-1905). Per això aquests tres museus de les comarques gironines, aplegant forces, han volgut homenatjar aquesta gran figura de les lletres mundials amb una retrospectiva que, a la manera d'un trencaclosques, pretén apropar-nos la seva obra. I també és estranya, tot sigui dit, aquesta col·laboració entre ens culturals. També sigui benvinguda. La idea va sorgir fa dos anys del director del Museu de la Pesca de Palamós, Miquel Martí, que va tenir clar que, atès que l'obra de Verne toca els elements marítims (*20.000 llegendes de viatge submarí*, per exemple, però també altres com *La volta al món en 80 dies*), valia la pena fer una exposició sobre el personatge, que aplegués, almenys, el paisatge marítim construït per l'autor.

El fil conductor és apropar la figura del francès

d'una manera didàctica i fugint del discurs intel·lectual: Verne enganxa per la imaginació i els budells, pel seu sentit d'aventura i descoberta, no pas per les tesis doctorals. A Figueres trobem una mostra de l'impressionant reguitzell de jocs infantils, i no tan infantils, que va produir la novel·lística del literat: des de cromos a jocs de taula, passant per llibres amb moviment. I, per descomptat, es pot jugar amb el *De Verne a Verne*, mena d'oca temàtica realitzada per Josep Maria Joan, o admirar les nombroses edicions de les seves obres. Al Museu del Cinema hi ha la petja que des de Méliès ha imprès l'autor en els realitzadors de cinema, tant en les adaptacions de la seva obra com en el cas de la inspiració per a creacions pròpies. Hi trobem un vídeo on una trentena de personalitats de l'àmbit de la cultura i l'audiovisual expliquen com els van impactar l'imaginari vernià.

Moisés de Pablo